

תפלת שחרית-Tefila 101

ברכות To One's Own Answering א-ל מלך נאמן-Lesson 44

<i>Ashkenazic Practice</i>	<i>Sephardic Practice</i>
בונה ברחמיו ירושלים אמן	בונה ירושלים אמן
	הבוחר בשירי זמרה, מלך יחיד א-ל חי העולמים, אמן.
	המברך את עמו ישראל בשלום, אמן
	שומר עמו ישראל לעד, אמן.
	יהללך ה' אלקינו . . . ברוך אתה ה', מלך מהלל בתשבחות, אמן.
	על התורה, ועל העבודה . . . ברוך אתה ה', מקדש השבת, אמן.

Source 1

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מה' עמ' ב'-תני חדא: העונה אמן אחר ברכותיו הרי זה משובח, ותניא אידך: הרי זה מגונה! לא קשיא: הא, בבונה ירושלים, הא, בשאר ברכות.

Translation: One [Baraita] taught: One who answers 'Amen' after his own blessings is to be commended, while another taught that this is reprehensible! — There is no contradiction: the one speaks of the benediction 'who builds Jerusalem', the other of the other benedictions.

Source 2

תשובות הגאונים החדשות – עמנואל (אופק) נספח סימן א-הכי אמ' רב נחשון ריש מתיביתא בשלשה מקומי' יחיד עונה אמן לעצמו, בבונה ירושלים שבברכת המזון עונה אמן (על פי ברכות מה, ב) בקרית שמע בהבוחר עמו ישר' באהבה ובאהבה עמו ישר' אומר יחיד אמן. וכן מנהג גאונים ואיתנים וחסידים הראשונים וכן הלכה.

Translation: So said R. Nachshon, head of the Yeshiva: at three points in our prayers a person responds amen to his own Bracha; i.e. after the Bracha of Boheh Yerushalayim in Birkas Hamazon; in the Brachos of Krias Shema after the Bracha of Ha'Bochair B'Amo Yisroel and after the Bracha of Oheiv Amo Yisroel B'Abava. This was the custom of the Geonim, the leaders and the first righteous ones. That is the proper way to conduct oneself.

Source 3

תוספות מסכת ברכות דף מה', ב'-הא בבונה ירושלים הא בשאר ברכות – פר"ח וה"ג די"מ בכל ברכה וברכה כגון אחר ישתבח וכיוצא בו ומיהו פוק חזי מאי עמא דבר שלא נהגו לענות אמן אלא אחר בונה ירושלים דבהמ"ז.

תפלת שחרית-101 Tefila

Translation: R. Chanael taught and so is our text that we should be reciting amen after reciting any Bracha that is part of a series of Brachos like after Yishtabach and those similar to it. Nevertheless, when you check among the common people you find that they did not practice reciting amen after their own Bracha except as concerns the Bracha of Boneh Yerushalayim in Birkas Hamazone.

Source 4

רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה טז- כל העונה אמן אחר ברכותיו הרי זה מגונה, והעונה אחר ברכה שהיא סוף ברכות אחרונות הרי זה משובח, כגון אחר בונה ירושלים בברכת המזון ואחר ברכה אחרונה של קריאת שמע של ערבית, וכן בסוף כל ברכה שהיא סוף ברכות אחרונות עונה בה אמן אחר עצמו.

Translation: One who answers 'Amen' after his own Bracha is acting improperly but one who answer amen to his own Bracha when that Bracha is at the end of a series of Brachos is acting admirably. For example, after Boneh Yerushalayim in Birkas Hamazone and after the last Bracha of Kriyas Shema in Tefilas Arvis; i.e. Shomer Amo Yisroel La'Ad and also after reciting a series of Brachos answer amen after the last Bracha of the series.

Source 5

מסכת שבת דף קי"ט ע"ב ב'-אמר ריש לקיש: כל העונה אמן בכל כחו - פותחין לו שערי גן עדן, שנאמר (ישעיהו כו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמנים. אל תיקרי שמר אמנים אלא שאומרים אמן. מאי אמן? אמר רבי חנינא: א-ל מלך נאמן.

Translation: Raish Lakish said: Whoever responds by saying Amen with all his strength, the gates to Gan Eden are opened. This thought is based on a verse: (Isaiah 26) Open the gates and allow the nation which is righteous and which follows its faith to enter. Do not read the verse to mean: followers of its faith but as those who answer Amen. What is the meaning of the word Amen? Rav Chanina responds: It is an abbreviation whose letters represent the words: Ail Melech Ne'eman.

Source 6

כלבו סימן ט' ד"ה ומתחילין ק"ש. מספר האשכול: בק"ש יש בה י"ח הזכרות כנגד י"ח חוליות, ורמ"ה תיבות כנגד רמ"ה אברים לקיים מה שנאמר (תהילים לה, י) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך. והרא"ש ז"ל כתב נהגו כל הארצות האלה לומר א-ל מלך נאמן להשלים רמ"ה תיבות בק"ש נגד מאתים וארבעים ושמונה איברים, שאם ישמור אדם רמ"ה תיבות של ק"ש ישמור הקב"ה רמ"ה איברים שבאדם. ויש מקומות שאין אומרים א-ל מלך נאמן לפי שהוא נוטריקון של אמן בראשי תיבות ואין לנו להפסיק בין הברכה לק"ש.

Translation: From the book Ha'Eshkol-In Kriyat Shema we find the name of G-d mentioned 18 times. This is connected to the fact that a person has 18 vertebrae. There are 248 words in Kriyat Shema. This is connected to the fact that the human body consists of 248 bones. The connection between the number of bones in the human body and the number of words in Kriyat Shema is found in a verse: (Tebillim 35, 10) All my bones will say: Who is like You, G-d. The Rosh, may his memory be blessed, wrote: in the area where I live it is the practice to recite Ail Melech Ne'eman in order that Kriyat Shema contains 248 words which is a link to the 248 bones that are in the human body. The meaning behind the connection is that if a person follows the lessons expressed in the 248 words of Kriyat Shema, G-d will protect the 248 bones that are in the person's body. There are places where the custom is to not recite Ail Melech Ne'eman

תפלת שחרית-101 Tefila

because the words are what is represented by the word Amen and one should not make an interruption between the Bracha before Kriyat Shema and Kriyat Shema.

Source 7

רמב"ן-ברכות דף יא' עמ' ב'-מאימתי-כבר היה מנהג בעיירות לומר בין אהבת עולם לקריאת שמע א-ל מלך נאמן. ובילדותי נתקשה עלי, לפי שהדבר ידוע שאהבת עולם ברכת המצוה היא לק"ש, שכל המצות כולן טעונות הן ברכה עובר לעשייתן, וכן בהלל וכן במגלה וכן בקריאת התורה, וכל שכן קריאת שמע . . . וכיון שזו ברכת המצוה היא הדבר ברור בכל שמברך על המצות או על הפירות ועונה אמן אחרי עצמו בין ברכה למצוה שהוא טועה גמור.

Translation: There already was a custom in the cities to recite between the prayer Ahavas Olam and Kriyat Shema, the words: Kail Melech Ne'eman. In my youth it troubled me, because it is well known that the prayer Ahavas Olam is the Bracha for the Mitzvah of Kriyat Shema, based on the rule that all Mitzvot require the recital of a Bracha before the performance of the Mitzvah.. The same rule applies in connection with reciting Hallel; reading Megilat Esther; reading the Torah; and of course in connection with reciting Kriyat Shema . . . Since the Bracha of Ahavas Olam is a Bracha that precedes the performance of a Mitzvah, it is obvious that it is like any other Bracha that precedes the performance of a Mitzvah or before eating a fruit that if one recited Amen after reciting the Bracha but before performing the Mitzvah that he certainly is in error.

Source 8

ספר אבודרהם ברכות קריאת שמע -יש נוהגין לומר א-ל מלך נאמן בתחלת ק"ש ואומר לתשלום רמ"ח תיבות שיש בק"ש דאמרי' באלה הדברים רבה (משלי ד, א) שמור מצותי וחי; שמור רמ"ח תיבות שבק"ש והקב"ה ישמור רמ"ח איברים שלך. ותמצא שחסר מהם שלש תיבות, כי בפרשת שמע יש ארבעה וחמשים תיבות עם ברוך שם כבוד מלכותו שאנו מוסיפים; ובפרשת והיה אם שמוע קב"ב תיבות ובפרשת ציצית ס"ט תיבות סך הכל רמ"ה חסר שלש תיבות ועם א-ל מלך נאמן יהיה רמ"ח. ולכן הוסיפו א-ל מלך נאמן לפי שהוא נופרין של אמן כדאיתא בשבת (קיט, ב). וקאי אסיום דהבוחר בעמו ישראל באהבה. וי"א אמן א-ל מלך נאמן . . . ולהשלים רמ"ח תיבות אומר במדרש רות, פ"א, אמר ר' נהוראי א"ר נחמיה בק"ש יש רמ"ח תיבות כמנין איברים של אדם והקורא ק"ש כתקנה כל אבר ואבר נוטל תיבה אחת ומתרפא בה וזהו שאמר הכתוב (משלי ג, ח) רפאות תהי לשרך. אדהכי מטא האי ינוקא . . . אמר כך שמעית מאבא בק"ש יש רמ"ה תיבות חסר תלת לתשלום מנין איבריו של אדם ומשום הא תקינו שיהא ש"צ חוזר לשלש תיבות ומאי ניהו ה' אלקיכם אמת כדי להשלים לכל הקהל רמ"ח תיבות.

Translation: There are those who recite Kail Melech Ne'Eman at the beginning of Kriyat Shema in order to complete the 248 words in Kriyat Shema as it is written in Eilah HaDivarim Rabbah (Mishlei 4,1) Observe my Mitzvot and live; observe the 248 words that are in Kriyat Shema and G-d will protect your 248 bones. When you count the words in Kriyat Shema you will note that the count is three words less than 248; in the first section, Shema, there are 54 words when you include the words in Baruch Shem Kvod that we add; in the section of V'Haya Im Shemona there are 122 words and in Parshas Tzitzit there are 69 words. The total number of words in the three section total 245 which is three less than 248, but if you add

---

תפלת שחרית-101 Tefila

Kail Melech Ne'Eman the total equals 248. As a result, they added Kail Melech Ne'Eman because it is what is represented by the letters in the word: Amen as we learned in Maseches Shabbat (119, 2). It is said in response to the Bracha of Ha'Bochair B'Umo Yisroel B'Ahavah. There are those say: Amen Kail Melech Ne'Eman . . . In order to complete the 248 words it is taught in Midrash Ruth, first chapter, Rav Nihorai said in the name of Rav Nichemiya: in Kriyat Shema there are 248 words representing the number of bones that are in a human being. When one recites Kriyat Shema properly, each one of his bones seizes a word and becomes healed thereby. This is what we learned from the verse (Mishlei 3, 8) A cure it will be for your innards. Then a child came by . . . he said this is what I heard from my father: in Kriyat Shema there are 245 words which is three less than the number of bones in the human body. For this reason they established the practice that the prayer leader repeats three words. Which three words? Hashem Elokaichem Emes, in order to help the congregation fulfill its obligation to recite 248 words.

Source 9

שולחן ערוך אורח חיים סימן ס"א' סעיף ג'—בקריאת שמע יש רמ"ה תיבות וכדי להשלים רמ"ה כנגד איבריו של אדם מסיים שליה צבור ה' אלקיכם אמת, וחוזר ואומר בקול רם ה' אלקיכם אמת. הגה: ובזה כל אדם יוצא הואיל ושומעין מפיו של ש"צ ג' תיבות אלו. ואם היחיד רוצה ג"כ לאמר עם השליח צבור, אין איסור בדבר. שולחן ערוך: ואם הוא קורא ביחיד יכוין בט"ו ווי"ן שבאמת ויציב שעולים צ', והם כנגד ג' שמות ההוי"ה, שכל שם עולה כ"ו וד' אותיותיו הם ל'. הגה: ויש עוד טעם אחר בדבר, דט"ו ווי"ן עולין צ', והקריאה נחשבת א', הרי צ"א כמנין השם בקריאתו ובכתיבתו, והוי כאילו אמר ה' אדנ"י אמת. ויש שכתבו דכל הקורא קריאת שמע ביחיד יאמר: א—ל מלך נאמן שמע וגו', כי ג' תיבות אלו משלימין המנין של רמ"ה, והוא במקום אמן שיש לענות אחר ברוך הבוחר בעמו ישראל באהבה, וכן נוהגין. ונראה לי מכל מקום כשקורא עם הצבור לא יאמר א—ל מלך נאמן, רק יאמר אמן אחר הש"צ כשמסיים הברכה, וכן נוהגין ונכון הוא.

Translation: In Kriyat Shema there are 245 words. In order to recite 248 words which represent the 248 bones that are in the human body, the prayer leader reads Hashem Elokaichem Emes for himself and then repeats the three words out loud. Rama-In this way those congregated fulfill their obligation to recite 248 words when they hear the last three words from the mouth of the prayer leader. If a person wants to recite the last three words together with the prayer leader it is not prohibited. Shulchan Aruch-If he is praying not with a group of ten men, he should concentrate on the 15 letters "vav" that are in the prayer Emes V'Yatziv. If you multiply 15 by the number six (vav) the total is 90. This number represents three times the name of G-d (יהוה). Each name equals 26 which together with the number four which is the number of letters in each name equal 30 (and because the name appears three times-30 times 3=90). Ramah-There is another explanation: the 15 words multiplied by the letter "vav" equal 90; reading them equals one so the total becomes 91 which equals the number of letters in G-d's name in the form in which it is read and in the form that it is written (יהוה equals 26 and יהוה equals 65; together they equal 91). There are those who wrote that when a person recites Kriyat Shema without a minyan, he says: Kail Melech Ne'Eman Shema; those extra three words complete the count of 248 words. The phrase Kail Melech Ne'Eman is a substitute for reciting Amen after the Bracha Ha'Bochair B'Umo Yisroel B'Ahavah, and that is the way we conduct ourselves. It appears to me that when one is praying in a group

---

תפלת שחרית-101 Tefila

---

of ten men that one should not recite Kail Melech Ne'Eman but should answer Amen after the prayer leader completes the Bracha. That is the way that we conduct ourselves and it is the correct practice

Source 10

ספר רוקח שמע ישראל עמ' רפב' – אמן א – ל מלך נאמן אומרים קודם קרית שמע ולאחר מיכן אמת.

Translation: We recite Amen Ail Melech Ne'eman before reading Kriyat Shema and the word Emes after reading Kriyat Shema.

Source 11

ספר האגור הלכות ברכות סימן קז' – ובטורים האריך והרוקח כתב כי ראוי לומר אמן אפילו יחיד אחר ברכה שניה שלפני ק"ש מפני שנקראת סוף ברכה.

Translation: In the Tur, he expounds on this point and the Rokeach wrote that it is appropriate to answer Amen even to one's own Bracha of HaBocahir B'Amo Yisroel because it is considered the end of a section.